

II. Scenariusze zajęć

Scenariusz Modułu I. Kształcenie modułowe i jego formalno-prawne podstawy

Czas realizacji: 4 godziny

1. Cele:

- charakteryzować kształcenie oparte o modułową strukturę treści,
- analizować akty prawa oświatowego w zakresie dotyczącym kształcenia modułowego,
- aktualizować zapisy w statucie szkoły i szkolnym systemie oceniania,
- analizować dokumenty strategii państwa i strategii regionalnych w zakresie rozwoju kształcenia, doksztalcania i doskonalenia zawodowego,
- opracowywać projekty działań dotyczące przygotowania formalno-prawnego szkoły do kształcenia modułowego.

2. Metody i formy pracy:

- wykład wprowadzający, ćwiczenia,
- praca w grupach.

3. Środki dydaktyczne:

1. materiały dydaktyczne: prezentacja PowerPoint,
2. materiały i przybory: Flip-charty, mazaki.

3. Przebieg zajęć i ich struktura

1. Przeprowadzenie diagnozy dotyczącej doświadczenia uczestników w kształceniu modułowym.

Poproszenie uczestników o przedstawienie się, podanie stanowiska oraz doświadczenia w zakresie kształcenia w systemie modułowym

2. Wykład – istota kształcenia modułowego.
3. Wykład – formalno-prawne wymagania dotyczące opracowywania i zatwierdzania programów nauczania dla zawodu.
4. Ćwiczenie 1. Analizowanie karty nauczyciela i ustawy o systemie oświaty zakresie kształcenia modułowego.
5. Ćwiczenie 2. Analizowanie przepisów prawa oświatowego dotyczącego: statutów, ramowych planów nauczania, oceniania i klasyfikowania, praktycznej nauki zawodu, Centrów Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego.

6. Ćwiczenie 3. Analizowanie przepisów prawa oświatowego dotyczącego uzyskiwania i uzupełniania przez osoby dorosłe kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych.
7. Ćwiczenie 4. Opracowywanie projektu działań dotyczącego przygotowania formalno-prawnego szkoły do kształcenia modułowego.
8. Ewaluacja zajęć w module.

III. Materiały dla uczestników

Moduł I: Kształcenie modułowe i jego formalno-prawne podstawy

Schemat modułu I

Kształcenie modułowe i jego formalno-prawne podstawy
Istota kształcenia modułowego.
Kształcenie modułowe w dokumentach

Istota kształcenia modułowego

Kształcenie modułowe szczególnego znaczenia nabrało w kształceniu zawodowym, w którym można dokonać podziału procesu pracy na zadania zawodowe wykonywane na stanowiskach pracy przyporządkowanych określonemu zawodowi.

Zawód można zdefiniować jako wykonywanie zespołów czynności społecznie użytecznych, wyodrębnionych na skutek podziału pracy, wymagających od pracownika odpowiedniej wiedzy i umiejętności, **warunkujących wykonanie zadań zawodowych** powtarzanych systematycznie i będących źródłem utrzymania dla pracownika i jego rodziny¹.

Stanowisko pracy możemy określić jako miejsce pracy, na którym pracownik wykonuje zadania zawodowe.

Zadanie zawodowe jest to wyodrębniona z działań pracowniczych częśćka, stanowiąca pewna całość, która można traktować jako sekwencje działania zawodowego. Każde z zadań zawodowych ma przynieść określony wynik i wymaga odpowiednich struktur umiejętności umysłowych i umiejętności praktycznych od pracownika. Przez doskonalenie jakości wykonania poszczególnych zadań, podnosi się poziom jakości pracy całego zakładu, a tym samym wykonywanym przezeń produktów i usług¹.

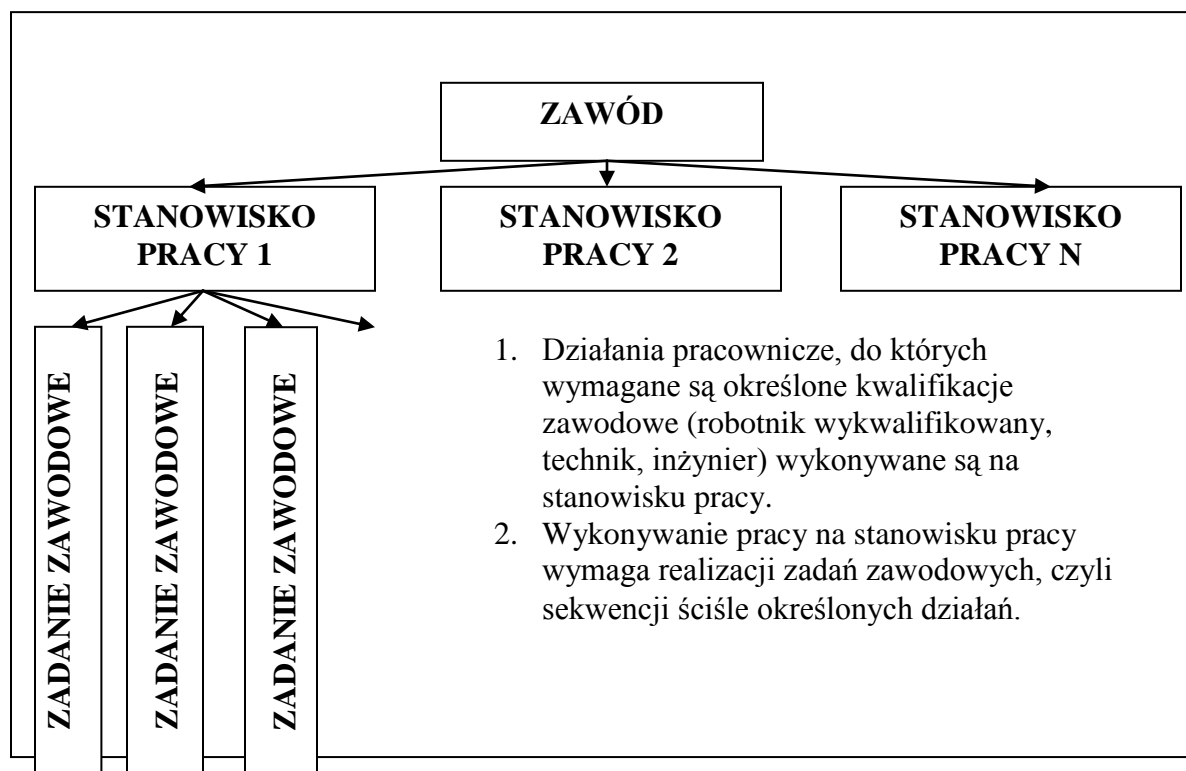
Kształcenie modułowe polega na takiej organizacji procesu nauczania-uczenia się, w której podstawą całej działalności dydaktycznej nie jest program nauczania lecz wybrany moduł, jako wyodrębniona całość programu nauczania, która doprowadza uczących się do uzyskania określonych wiadomości, umiejętności i postaw warunkujących realizację jednego zadania zawodowego zgodnie z przyjętym standardem kwalifikacji dla określonego stanowiska pracy².

---

¹ Nowy Słownik pedagogiki pracy. Pod redakcją T. W. Nowackiego

² Kształcenie modułowe – moda czy konieczność?. Czesław Plewka Materiały konferencyjne

Proces strukturalizacji działań pracowniczych.

Kształcenie modułowe w dokumentach

Statut Szkoły

Przepisy prawa wymagają opracowania i zatwierdzenia przez szkołę statutu. Pragnąc wdrożyć nauczanie modułowe powinniśmy to zapisać w statucie. Zgodnie z Rozporządzeniem³ Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2002 roku, zmieniającym rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół, statut zawiera między innymi zapisy (przykład wymagań dotyczących statutu technikum):

Statut technikum określa w szczególności:

- 1) nazwy zawodów, w których kształci technikum,
- 2) sposób wykonywania zadań technikum, z uwzględnieniem wspomagania ucznia w jego wszechstronnym rozwoju i tworzenia pozytywnie oddziałującego środowiska wychowawczego,
- 3) zadania zespołów nauczycielskich,
- 4) szczegółowe zasady wewnątrzszkolnego oceniania uczniów.

Szczególnie istotne są zapisy o zadaniach zespołów nauczycielskich i zasadach wewnątrzszkolnego oceniania uczniów. Wdrażając kształcenie modułowe powinno się więc zmodernizować te zapisy, tak aby dostosować je do wymagań kształcenia w modułach.

W szkolnym systemie oceniania powinniśmy również wprowadzić zapisy dotyczące wystawienia ocen na semestr, czy rok szkolny. Musimy pamiętać, że oceniane będą zarówno jednostki modułowe, jak i moduły. Na świadectwie będą oceny z modułów, więc należałoby wprowadzić zapis kto i na podstawie czego będzie je wystawiał.

³ Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z 31 stycznia 2002 roku, zmieniającym rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół

Ramowe plany nauczania

Ramowy plan nauczania określa tygodniowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych dla odpowiednich okresów kształcenia czteroletnim technikum, zasadniczej szkole zawodowej oraz w szkole policealnej.

Kształcenie modułowe wymaga kształcenia w odpowiednio przygotowanych pracowniach i przy odpowiedniej liczebności grup uczniów/słuchaczy. Rozporządzenie o ramowych planach nauczania daje taką możliwość. W §6 czytamy, że podział na grupy jest obowiązkowy:

- na zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnozawodowego i kształcenia zawodowego, dla których z treści programu nauczania wynika konieczność prowadzenia ćwiczeń, w tym laboratoryjnych - w oddziałach liczących więcej niż 30 uczniów,
- w przypadku realizacji w kształceniu zawodowym modułów, zgodnie z wymogami określonymi w modułowym programie nauczania dla zawodu,
- na zajęciach praktycznej nauki zawodu, zgodnie z odrębnymi przepisami.⁴

Realizacja praktycznej nauki zawodu

W kształceniu opartym o programy modułowe powinno przeważać kształcenie praktyczne nad teoretycznym. W związku z tym, rozważając możliwość wdrożenia kształcenia modułowego powinniśmy przeanalizować przepisy dotyczące praktycznej nauki zawodu. Podstawowym dokumentem w tym zakresie jest Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu. Rozporządzenie to określa warunki i tryb organizowania praktycznej nauki zawodu w warsztatach szkolnych, pracowniach szkolnych i szkolnych gospodarstwach pomocniczych, placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, u pracodawców i w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz kwalifikacje wymagane od osób prowadzących praktyczną naukę zawodu i przysługujące im uprawnienia.

Praktyczna nauka zawodu jest organizowana w formie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych. Zajęcia praktyczne organizuje się dla uczniów i młodocianych w celu opanowania przez nich umiejętności zawodowych, niezbędnych do podjęcia pracy w danym zawodzie. Praktyki zawodowe organizuje się dla uczniów w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy.

Uzyskiwanie i uzupełnianie przez osoby dorosłe kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 3 lutego 2006 roku, w sprawie uzyskiwania i uzupełniania przez osoby dorosłe wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych, przewiduje następujące formy pozaszkolne:

- kurs,
- kurs zawodowy,
- seminarium,
- praktyka zawodowa.

---

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych

Kurs jest pozaszkolną formą kształcenia o czasie nie krótszym niż 30 godzin zajęć edukacyjnych.

Kurs zawodowy jest kursem, którego program nauczania obejmuje usystematyzowane treści nauczania wybrane z programu nauczania dla zawodu, dopuszczonego do użytku szkolnego przez ministra edukacji. Kurs tego typu można więc organizować dla całości lub części programu nauczania dla danego zawodu.

Podstawowym dokumentem w kształceniu kursowym jest program nauczania. Przy opracowaniu programu nauczania musimy określić jakie kwalifikacje obejmuje kurs oraz w jaki sposób będą one potwierdzane (czy będzie egzamin, czy formą zaliczenia będzie uczestnictwo na zajęciach). Jeżeli zdobywane kwalifikacje określa zamawiający to program opracowuje się na podstawie jego wytycznych. Oczywiście musimy pamiętać o wymaganiach stawianych programom nauczania.

Strategie rozwoju kształcenia ustawicznego

Obok zdefiniowanego w Ustawie o systemie oświaty kształcenia ustawicznego, gdzie jest ono rozumiane jako kształcenie w szkołach dla dorosłych oraz uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji w formach pozaszkolnych, kształceniu ustawicznemu można nadać szerszy kontekst. Kształcenie ustawiczne (UNESCO – Nairobi 1976) można w odniesieniu do kształcenia zawodowego, określić jako kompleks procesów oświatowych: formalnych, nieformalnych i incydentalnych, dzięki którym osoby dorosłe rozwijają swoje zdolności, udoskonalają swoje kwalifikacje zawodowe lub zdobywają nowy zawód.

Kształcenie modułowe będzie miało swoje miejsce w działaniu dotyczącym zwiększenia dostępności oraz podnoszeniu jakości kształcenia ustawicznego:

- w priorytecie pierwszym (zwiększanie dostępności do kształcenia ustawicznego), gdyż zwiększa różnorodność oferty edukacyjnej, wspiera mechanizmy zapewniające drożność ścieżek edukacyjnych oraz przyczynia się do tworzenia warunków sprzyjających podnoszeniu kwalifikacji zawodowych osób zatrudnionych w poszczególnych sektorach gospodarki. Wynika to z cech jakie posiada kształcenie modułowe.

- w priorytecie drugim (podnoszenie jakości kształcenia ustawicznego), gdyż przyczynia się do lepszego zaspokojenia oczekiwań i potrzeb uczniów, studentów, słuchaczy, którzy oczekują usług wysokiej jakości (kształcenie modułowe łatwiej dostosować do ich indywidualnych potrzeb).

W tym kontekście kształcenie modułowe sprzyjać będzie łatwiejszemu i szybszemu aktualizowaniu treści kształcenia, wprowadzaniu innowacyjnych metod nauczania, przystosowaniu procesu nauczania do systemu egzaminowania.

Literatura

1. Jeruszka U., Kwiatkowski S. M., Plewka Cz.: Podstawy kształcenia modułowego. ZCE, Szczecin 1995
2. Zych A.: Koncepcja kształcenia modułowego. Nowa Szkoła Zawodowa, Warszawa 2004
3. Akty prawne:
  - *Rozporządzenia ministra ds. edukacji w sprawie ramowych statutów: publicznego centrum kształcenia ustawicznego i publicznego ośrodka dokształcania i doskonalenia zawodowego oraz publicznego centrum kształcenia praktycznego, szkoły zawodowej*
  - *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie*

rodzajów, organizacji oraz sposobu działania publicznych placówek kształcenia ustawicznego i publicznych placówek kształcenia praktycznego, w tym publicznych ośrodków dokształcania i doskonalenia zawodowego (Dz. U. Nr 132, poz. 1225).

- *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 3 lutego 2006 r. w sprawie uzyskiwania i uzupełniania przez osoby dorosłe wiedzy ogólnej, umiejętności i kwalifikacji zawodowych w formach pozaszkolnych (Dz. U. Nr 31, poz. 216).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r.*
- *w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142, Nr 137, poz. 1155, z 2003 r. Nr 39, poz. 337 i Nr 116, poz. 1093, z 2004 r. Nr 43, poz. 393 oraz z 2005 r. Nr 30, poz. 252).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 61 poz. 626, Nr 61, poz. 624 z 2002 r. Nr 10 poz. 96 oraz z 2003r. Nr 146, poz. 1416).*
- *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 lipca 2002 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 113, poz. 988 oraz z 2003 r. Nr 192, poz. 1875).*